

Waterstelling

'Gezien het nationaal belang van drinkwater, verdienen de grote rivieren een beschermde status'

In deze rubriek leggen wij steeds een stelling voor aan drie personen die op de een of andere manier te maken hebben met water en het onderwerp van de stelling.

Dr. Carsten K. Schmidt
Directeur Arbeitsgemeinschaft
Rhein-Wasserwerke e.V., Keulen

'Het doel van de in 2000 ingevoerde Kaderrichtlijn Water (KRW) zou een duidelijke verbetering van de wateren als habitat en als drinkwaterbron moeten zijn. Helaas is de bescherming van het oppervlaktewater volgens de KRW tot nu toe niet gericht op de eisen voor een langdurige bescherming van een hoge drinkwaterkwaliteit. Eén blik op de milieukwaliteitsnormen voor gewasbeschermingsmiddelen maakt duidelijk dat deze gebaseerd zijn op toxicologische risico's voor de mens en de ecologie, en niet op voorzorgsnormen uit de Drinkwaterrichtlijn, die veel strenger zijn.

Voorkomen is altijd beter dan genezen. Het is zaak vandaag te verhinderen wat morgen niet mag gebeuren. Het voorzorgsprincipe moet tegenover andere politieke belangen worden verdedigd. Er bestaat een maatschappelijke behoefte aan drinkwater dat veilig is voor de gezondheid van de consument én esthetisch aantrekkelijk.

De succesvolle sanering van de Rijn heeft aangetoond dat doelen voor waterbescherming alleen over lange perioden met wettelijk bindende regels, een gemeenschappelijk gedragen bereidheid en voldoende handhaving gerealiseerd kunnen worden. Bovendien moeten voor zulke maatregelen ook de financiële middelen beschikbaar zijn.

De verenigingen van de drinkwaterbedrijven langs de grote Europese riviereengebieden hebben in een gemeenschappelijk 'Europees Riviermemorandum voor de kwaliteitsbewaking binnen de drinkwaterwinning' doelen voor de waterkwaliteit aangegeven. Deze vormen de basis voor een afdoende op het voorzorgsprincipe gerichte waterbescherming vanuit het oogpunt van de drinkwatervoorziening. De daarin geformuleerde streefwaarden kunnen de politieke spelers erbij helpen alle stoffen en probleemgebieden prioriteit toe te kennen, waarbij voor het drinkwater met voorrang maatregelen vereist zijn.

De huidige problemen bij de uitvoering van de KRW laten zien hoe moeilijk het is om een eenmaal ontstane ongewenste toestand weer in het reine te brengen. De redenen voor het gebrekkig realiseren van de doelstellingen lopen uiteen, maar zijn gezien de ervaringswaarden vanuit de Rijn-sanering uiteindelijk niet verrassend. Het ontbreekt aan: wetgevingsinitiatieven en financieringsprogramma's, een geschikt tijds kader en vaak ook aan gemeenschappelijk draagvlak.

Het blijft te hopen dat er in de toekomst in het kader van de herziening van de EU-richtlijnen, in beheersplannen en bij actiestrategieën concreter en doelgerichter rekening wordt gehouden met de drinkwaterbelangen dan tot nu toe het geval was.'

Harry Römgens
Directeur RIWA-Maas

‘Lozingsincidenten die tot het langdurig sluiten van innames van rivierwater voor drinkwaterproductie leiden. Resten van medicijnen en bestrijdingsmiddelen in het water. Steeds lagere afvoeren door klimaatverandering met hogere concentraties van stoffen als gevolg. De vondst – door verbeterde laboratoriumtechnieken – van alsmear meer ‘onbekende’ stoffen. Ziehier de situatie van Maas en Rijn anno 2016 in een notendop. Deze twee rivieren zorgen voor 40% van onze drinkwatervoorziening.

De bescherming van deze drinkwaterfunctie is geregeld in de stroomgebiedbeheerplannen van Maas en Rijn, door de waterlichamen waaruit de onttrekking plaatsvindt aan te wijzen als ‘beschermd gebied’. Zo is ongeveer de helft van de Maas beschermd op Nederlands grondgebied. Dit is volstrekt onvoldoende, als we ons ook nog realiseren dat de waterkwaliteit van de rivier voor 90% bepaald wordt door de waterkwaliteit van de zijrivieren. De medicijnresten die we in de rivier aantreffen, komen voor 80% uit de huishoudens, dus uit gezuiverd rioolwater; in Nederland veelal door lozing op de zijrivieren. In 2015 heeft de lozing van te veel pyrazool (een industriële stof) op een zijrivier van de Maas de drinkwaterbedrijven genoodzaakt de inname van Maaswater maandenlang te stoppen. Dit incident heeft duidelijk gemaakt hoe weinig het regionale waterbeheer rekening houdt met de drinkwaterfunctie van de rivier.

Maar er gloort hoop aan de horizon. De minister van IenM heeft de Delta-aanpak Waterkwaliteit gestart. Er loopt een ketenaanpak geneesmiddelen. De nieuwe regelgeving voor lozingsvergunningen biedt voldoende mogelijkheden benedenstroomse drinkwaterinnames te beschermen tegen lozingen. Dit alles moet bijdragen aan de bewustwording dat een grote rivier alleen schoon kan worden door emissieverminderingen tot in de haarvaten van het stroomgebied. Geef de rivieren daarvoor in totaal een beschermde drinkwaterfunctie met een daarop afgestemd waterbeheer in de zijrivieren. Alleen door zo zelf het voorbeeld te geven kan daarna aan bovenstroomse landen gevraagd worden hetzelfde te doen.’

‘Nederland ligt niet in een delta: ons land is een delta. Wat begon als kristalhelder water in de bergbekken van de Alpen, het Zwarte Woud en de Ardennen, komt samen in onze Lek, onze Waal, onze Maas. ‘Traag in oneindig laagland’ vindt dat bij ons zijn weg naar zee. Door een weergaloos landschap, met rivierduinen en ooibossen. En als leefgebied en levensbron van vogels en trekvisseren waar ons deltaland zo belangrijk voor is, of weer zou moeten zijn. Onze grote rivieren als Nederlands visitekaartje in de Europese topnatuur.

Daarbij komt natuúrlíjk de strategische betekenis van Rijn en Maas voor de drinkwatervoorziening van de Randstad. Rechtstreeks, via waterleidingduinen of na oeverinfiltratie in de uiterwaarden. Allemaal redenen om alles binnen de winterdijken goed te beschermen. Met voldoende binnendijkse planologische bescherming voor het geval we méér ruimte voor de rivier nodig hebben voor onze veiligheid.

Dus ja, prima stelling, natuurorganisaties en drinkwaterbedrijven zitten wat dat betreft op één lijn: in die blauwe ruggengraat van Rijn en Maas zitten nog hiaten genoeg die om zo’n integrale bescherming vragen.

Maar even belangrijk zijn de zijrivieren en de haarvaten daarachter. Voor zalm en zee-forel, die toch echt bovenin de zijbekken moeten kunnen paaien en opgroeien, maar ook omdat dáár de kwaliteit van ons drinkwater uiteindelijk gegarandeerd moet worden. Dat sluit trouwens goed aan bij de functie die de zijdalen kunnen hebben voor het vasthouden van water en het bufferen van hoge en lage afvoeren. Daarom werken Nederlandse natuurorganisaties samen met groene ngo’s en sportvissers in onze bovenstroomse buurlanden. Met herstel van beekdalen en aanleg van klimaatbuffers dáár, kan natuurwinst worden gehaald met betekenis voor zoetwatervoorziening en waterveiligheid bij ons. In dat opzicht is het mooi dat de regering vlak voor het zomerreces de motie Belhaj/Koşer Kaya overnam om de betekenis van natuurlijke retentie in de Duitse zijbekken van de Rijn nader te onderzoeken. Als natuurorganisaties doen wij mee. Drinkwaterbedrijven: jullie ook? Bescherm de grote rivieren: herstel de haarvaten.’

Paul Vertegaal
Adviseur Water en Natuur,
Natuurmonumenten